

Emma Borg
Samordningskansliet
Tfn: 063-14 76 47
E-post: emma.borg@regionjh.se

Regionstyrelsen,
Region Jämtland Härjedalen

Svar på regionstyrelsens remiss gällande framtida organisation för Länstrafiken i Jämtlands län AB

Bakgrund

Vid regionfullmäktiges sammanträde den 13 februari 2019, § 10, fick regionstyrelsen i uppdrag att utreda framtida organisation, finansiering och utveckling av kollektivtrafiken i länet, med utgångspunkt att verksamheten på sikt flyttas in i förvaltningen. Konsultföretaget Claesson & partners har genomfört utredningen kring Länstrafiken i Jämtlands län AB:s framtida organisation. Utredningen redovisades för regionstyrelsen den 27 augusti 2019, och styrelsen har därefter landat i att föreslå regionfullmäktige följande:

1. Verksamheten i bolaget Länstrafiken i Jämtlands län AB överförs till förvaltning från 1 juli 2020, och organiseras under regionala utvecklingsnämnden.
2. Ett utskott för kollektivtrafikfrågor inrättas under regionala utvecklingsnämnden, bestående av fem ledamöter och fem ersättare.
3. Bolaget Länstrafiken i Jämtlands län AB behålls som avtalspart och avvecklas vid en senare tidpunkt.
4. Regionstyrelsen får i uppdrag att inför överföring av verksamheten ta fram förslag på reviderat reglemente för regionala utvecklingsnämnden, samt övriga aktuella styrdokument som berörs av organisationsförändringen.

Styrelsen föreslår att Länstrafikens verksamhet organiseras under regionala utvecklingsnämnden, samt att ett utskott för kollektivtrafikfrågor inrättas under nämnden. Detta motiveras med att nämnden då har möjlighet att i utskottet bygga kompetens kring kollektivtrafikfrågor genom att utskottet får tid och möjlighet till fördjupning, omvärldsbevakning och långsiktigt strategiskt arbete kring framtidens kollektivtrafik och dess utmaningar. Då regionstyrelsens förslag till framtida organisation för kollektivtrafiken påverkar regionala utvecklingsnämndens uppdrag, organisation och verksamhetsområden vill regionstyrelsen inhämta nämndens synpunkter innan förslaget överlämnas till regionfullmäktige för beslut.

Regionala utvecklingsnämndens yttrande över regionstyrelsens förslag

Nämnden delar regionstyrelsens analys av att verksamheten bör organiseras under regionala utvecklingsnämnden och inte brytas ut till en egen nämnd (vilket den externa utredningen förespråkar). Detta då kollektivtrafiken är en stor och viktig del av regional utveckling, som bör hållas samman med övriga områden. Hur övrig verksamhet organiserats inom regionen, där hälso- och sjukvård är samlad under en gemensam nämnd och inte uppdelad i exempelvis primärvårdsnämnd, är ytterligare ett motiv till att verksamheten läggs i den befintliga nämnden. Att ansvaret för kollektivtrafiken läggs under nämnden ger också en tydlig struktur, särskilt då verksamheten även av de externa utredarna föreslås ingå i förvaltningsområde regional utveckling och inte brytas ut i en egen förvaltning eller eget förvaltningsområde.

Nämnden delar också styrelsens analys av att nämnden idag saknar utrymme för det fördjupande arbete som krävs kring kollektivtrafikfrågor, och ser därför positivt på förslaget att inrätta ett utskott som kan överta en del av det strategiska arbete som länstrafikbolagets styrelse ägnar sig åt idag. Det är dock viktigt att utskottets uppdrag och dess roll gentemot nämnden och nämndens verksamhet blir tydlig, och att utskottet och dess ledamöter har ett tydligt uppdrag. Nämnden anser också att de ekonomiska konsekvenserna kopplade till utskottets inrättande bör utredas, då detta inte är något som lyfts i styrelsens förslag. Styrelsen har även föreslagit en annan tidplan än den som föreslås i Claesson & partners utredning, vilket nämnden ser positivt på. Nedan följer ett vidare resonemang kring dessa tre punkter.

Utskottets uppdrag

Under föregående mandatperiod fanns två utskott under nämnden, och tre under regionstyrelsen. Vid mandatperiodens slut gjordes en uppföljning av det arbete som skett inom respektive utskott, som sedan överlämnades till nämnd och styrelse. Nämnden anser att det är viktigt att ta fasta på och dra lärdomar av vad som framkommit i dessa uppföljningar, för att kunna forma ett nytt utskott på bästa sätt. Under 2017 gjordes också en utvärdering av hela den politiska organisationen 2014–2018. Utvärderingen gjordes genom en enkät till förtroendevalda och chefer, och resultatet presenterades i en rapport (RS/566/2016) som konstaterade ungefär samma sak som utskottens utvärderingar; att utskottens roll och ansvar varit otydlig. I rapporten framfördes också synpunkter om ett ökat mandat och ökad beslutsrätt för utskotten.

Regionala utvecklingsnämnden hade vid mandatperiodens slut två utskott, utskottet för infrastruktur och arbetsutskottet, vars arbete följdes upp i två separata rapporter (RUN/522/2018 respektive RUN/542/2018). Utskotten hade till uppgift att inom sina ansvarsområden arbeta med framtidsbevakning och analys av långsiktiga utvecklingsområden, samt med fördjupning inom fokusområden och strategiska utvecklingsområden. Utskottet för infrastrukturens ansvarsområde omfattade infrastruktur och kommunikationer, inklusive bredband och samhällsservice. Utskottet hade även till uppgift att bevaka att nämndens uppdrag som regional kollektivtrafikmyndighet fullföljdes.

Arbetsutskottets ansvarsområde omfattade i stort sett all övrig verksamhet under nämnden. Utskotten hade även till uppgift att inom sina verksamhetsområden bereda ärenden till nämnden.

Problematiken med att ha utskott som formellt beredande instans för alla ärenden som ska beslutas i nämnden belyses särskilt i uppföljningen av arbetsutskottet. Majoriteten av de ärenden som beslutades av nämnden under föregående mandatperiod var färdigberedda när de kom till utskotten, och utskotten beslutade då om det förslag till beslut som sedan överlämnades till nämnden. Denna hantering innebar en lång väntan från att ärendet beretts klart av ansvarig handläggare till dess att beslut fattats i ärendet - tiden från att ärendet färdigställts inför att kallelsen skickades till utskottet fram till beslut i nämnden var under 2018 ibland så lång som sex veckor. Detta krävde också mer administrativa resurser. I dagens organisation, där den politiska beredningen istället sker i nämndens presidium inför kallelsen till nämnden, har den tiden förkortats avsevärt och administrationen effektiviserats.

I Claesson & partners utredning har de angivit att beslutsprocessen kring kollektivtrafikärenden kan påverkas negativt om kollektivtrafiken organiseras under regionala utvecklingsnämnden. Utifrån ovanstående analys av tidigare utskott ser även nämnden den risken, om det nya kollektivtrafikutskottet utformas på samma sätt som nämndens tidigare utskott. Nämnden vill undvika detta genom att istället se utskottet som en ”politisk styrgrupp” för kollektivtrafikfrågor. Utskottet bör användas som en del i beredningsprocessen av ärenden som rör kollektivtrafiken, men inte som ytterligare en instans i den formella beslutsprocessen. Beslutsmandat i kollektivtrafikfrågor bör i inledningsskedet ligga kvar hos nämnden som helhet, men utvärderas löpande för att se ifall det finns ärendetyper som nämnden i framtiden kan delegera till utskottet.

Även styrelsens utskott följdes upp i slutet av föregående mandatperiod, och nämnden vill särskilt hänvisa till uppföljningen av styrelsens utskott för ekonomi (RS/1772/2018). Här visas många bra exempel på hur ett utskott kan arbeta med fördjupning och strategiskt långsiktigt arbete kring specifika frågor. I summeringen av utskottets arbete anges bland annat att utskottet på sina sammanträden fått information om pågående utvecklingsarbeten och haft möjlighet att lämna synpunkter inför fortsatt arbete, och att särskilda inspel då gjorts i större ärenden som exempelvis regionplan och finansplan. Genom utskottets sammansättning var det möjligt att föra samtal i viktiga frågor öppet och resonerande men i en mindre grupp, och att utskottet också vid flera tillfällen initierat gemensam dialog och samverkan i centrala frågor där andra ledande förtroendevalda och tjänstemän bjudits in. Detta var något som inte ansågs vara möjligt tidsmässigt i samband med regionstyrelsens sammanträden, vilket är samma analys som både styrelse och nämnd gör nu gällande utrymmet för fördjupning inom kollektivtrafikfrågor inom nämnden. Regionala utvecklingsnämnden ser därför att utformningen av utskottet för kollektivtrafik bör ta vara på de lärdomar och framgångsfaktorer som identifierats för regionstyrelsens utskott för ekonomi.

Ekonomiska konsekvenser

Regionstyrelsen har i sin analys inte berört de ekonomiska konsekvenser som inrättandet av ett utskott för med sig. I Claesson & partners utredning finns ett kort resonemang kring ekonomi utifrån de två alternativ som utredningen tittat på. Utredningen har inte identifierat några större effektiviseringar av Länstrafikens verksamhet som skulle kunna ge ekonomiska besparingar, utan är av uppfattningen att verksamheten är kostnadseffektiv. Det som däremot skulle kunna innebära en besparing är just hur man väljer att organisera den politiska organisationen som ska ersätta nuvarande bolagsstyrelse. Det enda alternativ som skulle sannolikt skulle innebära en besparing är ifall verksamheten läggs direkt under nämnden, inget utskott inrättas, och att nämndens sammanträdesplan inte utökas med anledning av den utökade verksamheten. Nämnden ser dock inte detta som ett rimligt alternativ, utan ser precis som styrelsen att inrättandet av ett utskott är det bästa alternativet.

Utifrån en genomgång av Länstrafiken i Jämtlands län AB:s styrelseprotokoll och de ärenden som beslutats i bolagets styrelse under 2017 och 2018 ser nämnden inget behov av att utöka nämndens sammanträdestider, utan anser att de beslutsärenden som tillkommer ryms inom nuvarande sammanträdesplanering. Det som kräver utrymme är det fördjupningsarbete kring kollektivtrafiken som regionstyrelsen föreslår ska hanteras av ett utskott för kollektivtrafikfrågor. Utskottet behöver få förutsättningar för att kunna arbeta långsiktigt och ges tid till fördjupningar. Det är också viktigt att ansvarsfördelningen mellan nämnden och utskottet är tydlig, vilket även ställer krav på en god kommunikation mellan framförallt nämndens presidium och utskottets presidium. Regionstyrelsen har föreslagit att utskottet ska bestå av fem ledamöter och fem ersättare, vilket nämnden också anser rimligt. Nämnden anser att ordförande och vice ordförande för utskottet ges samman förutsättningar att utföra sitt uppdrag som bolagsstyrelsens motsvarighet har i dag, det vill säga ett fast arvode motsvarande 20 respektive 10 procent av heltid.

Under föregående mandatperiod när nämndens utskott fungerade som formellt beredande instans behövde utskottens sammanträdesplan anpassas utifrån nämndens sammanträdesplan, och antalet utskottssammanträden styrdes av antalet nämndsammanträden. Om utskottet istället används för fördjupning och långsiktigt arbete finns inte samma behov av att anpassa utskottets sammanträdeskalender efter nämndens, och antalet sammanträden kan istället anpassas utifrån behov. Sett till hur bolagsstyrelsen sammanträtt under 2017 och 2018 anser nämnden att utskottet i inledningsskedet bör planera för sex sammanträden per år.

Utifrån ovanstående resonemang bör utgångspunkten vara att de kostnader som inrättandet av ett utskott innebär är kostnadsneutralt jämför med de besparingar som kommer av avvecklandet av nuvarande bolagsstyrelse. Regionala utvecklingsnämnden vill dock lämna ett medskick till styrelsen gällande ramfördelningen mellan nämndens verksamhetsbudget och förtroendemannabudgeten, då bolagsstyrelsens kostnader idag är budgeterade inom nämndens verksamhetsbudget (genom den tilldelning som sker till Länstrafikbolaget) men där utskottets kostnader kommer att belasta förtroendemannabudgeten. Det finns därför

anledning att se över budgetramarna i samband med att verksamheten flyttas in i förvaltning, så att budgeterade kostnader kopplade till bolagsstyrelsen överförs till förtroendemannabudgeten.

Tidplan

Regionstyrelsen föreslår att Länstrafikens verksamhet överförs till förvaltning från 1 juli 2020, vilket är en senare tidpunkt än den som föreslås i Claesson & partners utredning. Regionala utvecklingsnämnden ser positivt på den reviderade tidplanen. Det är såklart fördelaktigt att genomföra en organisationsförändring vid ett årsskifte, men tiden till kommande årsskifte är kort. Det viktigaste är inte när förändringen sker, utan att förändringen sker på ett så bra sätt som möjligt sett till verksamheten och den personal som berörs av förändringen. I utredningen tar man upp möjligheter till samordning av stödfunktioner, och anger en rad förutsättningar för att detta ska kunna vara möjligt. Detta är delar som behöver analyseras vidare efter att beslut om organisationsförändring är fattat, men innan organisationsförändringen träder i kraft. I utredningen presenteras även ett förslag till genomförandeplan, där utredarna anger att genomförandeplanen måste modifieras och förankras när beslut om en organisationsförändring är fattat. Detta är också ett medskick som regionala utvecklingsnämnden vill ge regionstyrelsen inför vidare hantering av ärendet, då de samordnande funktioner som kommer att beröras av organisationsförändringen även återfinns inom regionstyrelsens förvaltningsområde.

Elise Ryder Wikén
Regionala utvecklingsnämndens
ordförande

Anders Byström
Regional utvecklingsdirektör